

ARAYIŞLAR
-İnsan Bilimleri Araştırmaları-

3-4

Hakemli Dergi

Isparta 2000

BİLGİSAYAR DESTEKLİ DİNLER TARİHİ ÖĞRETİMİ

Nasuh GÜNAY*

ABSTRACT

It is an ongoing discussion that whether Turkish Muslims will be effected culturally and religiously by EU when Turkey joins EU. Some argues that EU will effect on Turkey negatively on these issues. However the majority defend there will not be any bud influence from EU towards turkish society.

Keywords: EU., cultural identity, models of religious typologies.

Teknolojik imkanların gelişmesi ile ortaya çıkan ürünler hayatın her safhasında kendisini göstererek daha kolay, daha müreffeh ve bazen de daha ekonomik bir hayatın oluşmasına zemin hazırlamakta ve hayat tarzında da değişiklikler meydana getirmektedir.

Günümüz insan hayatında önemli bir etkiye sahip olan teknolojik ilerlemeler hayatın çeşitli safhalarını etkilediği gibi tabii olarak eğitimi de etkilemiştir. Bu etki öğretme- öğrenme süreçlerinde, yöntemlerinde, eğitim sistemlerinde, eğitim anlayışlarında, eğitimde kullanılan araç ve gereçlerde, elde edilen bilgilerin paylaşımında, eğitimin yapıldığı ortamlarda kendisini göstermektedir.¹ Diğer taraftan toplumların bilgi toplumu olma yönündeki hızlı adımları da şüphesiz üretilen ve kullanılan bilgiler açısından da

* Yrd.Doç.Dr., SDÜ İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

¹ Ayşen Gürcan NAMLU, *Bilgisayar Destekli İş Birliğine Dayalı Öğrenme*, Eskişehir 1999,1.

değişikliğe sebep olmakta; yeni yöntem ve yaklaşımların üretilmesini, yeni araçların bilgi üretim sürecine sokulmasını zorunlu hale getirmektedir.

Günümüzün teknolojik gelişmesinin eğitim anlayışında değişme meydana getirmesine örnek olarak üniversitelerdeki eğitim anlayışlarındaki değişim gösterilebilir. Nitekim ülkemizdeki bazı üniversiteler uzaktan eğitime, internet ortamında eğitime doğru yönelmektedir. Buna paralel olarak üniversitelerde internet üzerinden ders verme ortamları hazırlanmakta ve öğretim üyelerine bu konu ile ilgili olarak gerekli imkanlar sağlanmaktadır. Bu durumun bir basamak ilerisi internet ağı üzerinden derslerin sunumudur. Bununla beraber yine akademik çevrelerce de kabul gören, sanal ortamda hazırlanan dergiler, sanal ortamda internet aracılığı ile okuyucunun hizmetine sunulmaktadır. Bu da teknolojik gelişimin eğitimde kullanılan araç-gereçleri değiştirdiğinin farklı bir örneğidir.

Teknolojideki olağan üstü hızda gelişen yenilikler, toplumların da hızlı değişime ve gelişime ayak uydurma zorunluluğunu ortaya çıkarmaktadır.² Bu değişikliklerden genelde bütün bilimlerin özelde kendi bilim dalımızın olumsuz etkilenmemesi için yeni metot ve tekniklerin, araç-gereçlerin geliştirilmesi ve öğretim hayatının istifadesine sunulması gerekmektedir.³

Eğitim alanında bugüne kadar yaygın olarak kullanılan geleneksel öğretim yöntemlerini ve araç gereçlerini gözden geçirmekte fayda mülâhaza ediyorum.

Dinler Tarihi derslerinde ders anlatılırken kullanılan ve bizim de sıklıkla baş vurduğumuz metotların başında sözel yöntemlerden olan anlatım metodu gelmektedir. Bu metot aktif bir pozisyonda olan öğretmenin bilgilerini pasif bir şekilde oturan öğrencilere aktarması şeklinde gerçekleştiğinden öğretmen merkezli bir öğretimdir. Takrir metodu olarak da isimlendirilen bu yöntemde konular ve anlaşılacak derecede kapalı olan hususlar, sebep sonuç ilişkisi kurularak aydınlatılır.⁴ Konunun kalabalık kitlelere takdim imkanı vermesi, ekonomik ve ayrıca kullanımı kolay bir metot olması nedeniyle çoğu kimse tarafından tercih edilen anlatım yönteminin sıkıcı olma ve dinleyicinin (öğrencinin) belli bir süre sonra konudan kopmasına neden olma gibi sınırlılıkları da vardır. Bu tür

² Namlu, I.

³ Deniz TAŞCI, *Bilgisayar destekli Eğitimin Yönetimi*, Eskişehir 1994, 25.

⁴ Mustafa ÖCAL, *Din Eğitimi ve Öğretiminde Metotlar*, Ankara 1991, 241.

Arayışlar

sınırlılıklar öğretmenin metodu kullanma yeteneği ve öğretimde kullanılan diğer metot ve araçların da devreye sokulmasıyla aşılabılır.

Dinler Tarihi derslerinde kullanılan metotlardan bir diğeri soru-cevap yöntemidir. Özellikle anlatım metodu, gözlem gezisi veya dersin takdiminde farklı araç-gereçlerin kullanımında konunun daha iyi pekişmesi için kullanılması halinde daha verimli olmaktadır. Ancak konunun sürekli bir şekilde soru-cevap yöntemiyle yapılması belli bir süre sonra öğrencide bıkkınlık meydana getirmekte ve böylece öğrencinin konuya olan ilgisinin azalmasına neden olmaktadır. Bu da soru-cevap yönteminin sınırlılıklarındandır. Bu sınırlılık da metodun yerinde ve zamanında, konuların anlaşılıp anlaşılmadığını tespit ve pekiştirme amacıyla kullanılmasıyla azaltılabilir.

Dinler Tarihçileri tarafından çok az sıklıkla kullanılan bir diğeri öğretim yöntemi gezi-gözlem metodudur. Özellikle ülkemizdeki farklı dinlere ait mabetlerine yapılacak geziler ve icra edilecek ayini veya ibadeti izleme bilgilerin daha kalıcı olmasını sağlayacaktır. Ancak gezi-gözlemin iyi planlanmaması gezinin turistik bir hal almasına neden olabilir. Ayrıca gezinin ekonomik maliyetinin çok yüksek olması da bu yöntemin az kullanılmasına sebep olmaktadır.

Yukarıda işaret edildiği gibi Dinler Tarihi derslerinde kullanılan yöntemlerin faydaları olduğu gibi sınırlılıkları da vardır. Yöntemlerdeki özellikle yöntemlerdeki sınırlılıkların azaltılabilmesi ve dersin ilgi çekici hale getirilmesi ve bilgilerin daha kalıcı olması için dersin takdiminde göze ve kulağa hitap eden bazı araçların kullanılması gerekmektedir. Bu sayede öğretmen ve öğrencide öğretme ve öğrenme arzusu uyandırılmış ve motivasyonun devamlılığı sağlanmış olacaktır.⁵

Gerçekten mevcut geleneksel eğitim sistemi, uzun sayılabilecek bir dönem boyunca toplumun ihtiyaçlarını sonsuz sayılabilecek bir şekilde karşılayabilmiştir. Ancak aynı yapı ihtiyaçlara cevap verememektedir.⁶ Artık her şeyi öğretmenden aktarma yoluyla edinmeyi bekleyen öğrenci tipinden

⁵ Nitekim Dinler Tarihi dersinin İlahiyat Fakültesi mezunu öğretmenleri ve İlahiyat Fakültesi öğrencileri arasındaki yerini tespit etmek amacıyla yapmış olduğumuz anket çalışmasında deneklere yönelttiğimiz, Dinler Tarihi dersinin işlenmesinde geleneksel metot ve araç-gereçlerden farklı metot ve araç-gereç kullanılıp kullanılmadığını sorduğumuz soruya deneklerin tamamı evet şikkını işaretlemişlerdir. Bkz.Nasuh GÜNAY; İlahiyat Fakültesi Mezunu Öğretmenler ve İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Dinler Tarihi'ne Karşı Tutumları: Isparta Örneği, S.D.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, VI / 76, 1999 Isparta.

uzaklaşılması gerektiği ve bilgiyi kendi kendine edinme yönünde uğraş gösteren öğrenciler görülmek istendiği bilinmektedir.⁷

Diğer taraftan Dinler Tarihi derslerinde kullanılan Araç gereçlerin başında kitaplar gelmektedir. Ayrıca haritalar, resimler, yazı tahtası gibi diğer geleneksel eğitim araçları da Dinler Tarihi derslerinde kullanılmaktadır. Bunlarla birlikte teknolojinin ürünü olan tepegöz, slayt makinesi, film makinesi, video-playerler, kaset çalarlar ve tv.lerdir. Ancak son yıllarda bilgisayar teknolojisindeki gelişmeler de bilgisayarların eğitim alanında kullanılmasına zemin hazırlamıştır. Nitekim ses kasetleri, görüntülü video kasetleri, radyo, televizyon, dvd diskleri de dersin sunumunda kullanılabilecek materyaller içerisinde yer alır. Ayrıca tv kanalları ile yayın imkanı bulan Teletex de giderek yaygınlaşan uzaktan eğitimde faydalanılabilecek imkanlar arasında yer almaktadır.

Bugün hemen-hemen tüm ülkelerde gelişmişliklerine paralel olarak eğitim alanındaki etkinliklerde farklı araç-gereçler kullanılmaktadır.⁸ Kısaca "bilgi teknolojileri" dediğimiz bu araç-gereçlerin kullanımı bilgi toplumunun özelliği nedeniyle zorunluluk arz eder. Çünkü eğitim sistemleri de -diğer toplumsal yapılar gibi- toplumsal ihtiyaçlar ve anlayışlar tarafından şekillenmektedir. Bu durumda ihtiyaç ve anlayışlardaki değişikliklerin eğitim sistemlerine de yansması gerekir.⁹

Yukarıda işaret edilen nedenlerle üretilen eğitim teknolojisi(radyo,tv, uzaktan öğretim, bilgisayarla öğretim) eğitim sistemlerine ve sistemden yararlanan bireylere fırsat eşitliği, öğrenme-öğrenme süreçlerine çeşitlilik ve nitelik, yaratıcılık, bireysel öğrenme, geniş kitlelere eğitim sunma,eğitimde mekan sınırını ortadan kaldırma, birinci kaynaktan bilgi edindirme, öğrenme zamanını kısaltma, uzun vadede eğitim hizmetlerini ucuza mal etme ve benzeri imkanları sağlamaktadır.¹⁰

Eğitim teknolojisinde gelişmelere bakıldığında bu gelişmelerin yeni teknolojik sistemler, öğretme-öğrenme süreçleri, eğitim ortamları, eğitimde insan gücü ile ilgili gelişmeler ve program düzenleme yöntemlerinde yeni yaklaşımlara yönelik olduğu görülür. Bunların sonucunda eğitimde verimi

⁶ Taşcı, 6.

⁷ Alişan HIZAL, *Bilgisayar Eğitimi ve Bilgisayar Destekli Öğretime İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi*, Eskişehir 1989, 42.

⁸ Hızal, 4.

⁹ Taşcı,4.

¹⁰ Hızal, 24.

arayışlar

artırmak, niteliği yükseltmek ve karşılaşılan dar boğazlara çözümler bulunmak istenilmektedir. Bunu sağlayacak olan da şüphesiz bilgisayarlardır.

Özellikle serbestleşme, bireyselleşme ve ürün çeşitlendirme amaçlarının getirdiği aşırı bilgi işlem yükünün hafifletilmesi de ancak bilgisayarların devreye sokulması ile mümkün olabilecektir.¹¹ Zaten bilgisayarın da eğitimde kullanılma amacı bu beklentilerden ortaya çıkmıştır.¹² Bununla birlikte çağımız bilgi ve teknoloji çağı olduğundan amaç: bilgiye daha çabuk ve daha kolay ulaşılması ve bilgilerin kitlelere ulaştırılmasıdır.¹³ Yine bu imkanı en ucuz ve en hızlı bir şekilde sağlayan da bilgisayarlardır.

Bilgisayarlar daha bireysel, daha serbest, insani kaynakların daha verimli kullanıldığı, daha hızlı, daha kaliteli ama maliyeti daha ucuz bilginin elde edilmesini sağlama, depolama ve hizmete sunma, bireyselliğe ve öğrencinin etken katılımına diğer bütün araçlardan daha çok imkan tanıyan araçlar olduğundan eğitim teknolojisi için vazgeçilmez nitelik taşırlar.¹⁴ Bununla birlikte bilgisayarlar, enteraktif öğretim, animasyon yoluyla bazı hadiselerin öğrenilmesini sağlama, evlerde kullanılabilme imkanı olduğu için öğretimin sınıf ortamı dışında da devam etmesini temin etme, duyma ve görme engelli öğrencilerin de eğitilmesi imkanı sağlama, merkeze uzak öğrencilere eğitim yapma imkanını sunma (uzaktan eğitim)¹⁵ gibi yararları da vardır. Bununla birlikte bilgisayarların eğitimde kullanılmasının zaman kazandırma, öğrencileri kontrol etme, öğrencileri sınav yapma ve sınav cevaplarını hemen değerlendirme, tek başına öğrenme (ferdi eğitim) imkanı sağlama gibi faydaları da vardır.

Ayrıca bilgisayarlar gerek ferdi gerekse kitle (sınıf) eğitiminde kullanılabilen bir araç niteliğinde olduğundan öğretim yöntemlerinde değişiklik yaparak, etkili, güçlü ve öğrencinin doğrudan eğitim faaliyetinin içine katarak farklı bir eğitim ortamı meydana getirmektedir. Bilgisayar öğrenenleri görüntülü hale getirme, hareketlendirme imkanı verir. Öğrenmede öğrencinin gözüne hitap etme ve öğrenilen konuda hareketlilik

¹¹ Taşcı, 12.

¹² Namlu, 2

¹³ Ferhan ODABAŞI, "Öğretim Üyelerinin Eğitim Teknolojilerinden Yararlanmaları", *IV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri*, Eskişehir 1999, 18.

¹⁴ Taşcı, 12.

¹⁵ Ann JONES, "Computer Assisted Learning in Distance Education", *The Roll of Technology in Distance Education*, Edited by A. W. Bates U.S.A. 1984, 77.

sağlama, öğrenmeyi olumlu yönde etkilemektedir. Zira öğrenilenlerin büyük bir bölümü görme duygusu¹⁶ yolu ile kazanılmaktadır.

Görüldüğü gibi bilgisayarın çeşitli özellikleri göz önüne alındığında günümüzde öğrencilerin derse karşı ilgi ve motivasyonu artırmak, öğrenme sürecini kesintisiz ve canlı tutmak; bilginin kalıcılığını sağlamak amacıyla bir eğitim teknolojisi aracı olarak kullanma imkanı vardır.¹⁷

Dolayısıyla öğretme-öğrenme süreçlerinde yararlanılan bilgisayarlar öğrenciye, öğretmene, eğitim kurumlarına ve eğitim sistemine pek çok yararlar sağlamaktadır.¹⁸ Bu imkanları sağlamakla beraber bilgisayarların kişileri a-sosyalleştirdiği, kontrolsüz kullanıldığında internet alanındaki değişik amaçlarla hazırlanmış binlerce sitenin de insanlara farklı bilgi akışı sağladığından geleneksel veya yeni dini akımların misyon amaçlı faaliyetlerinin insanların özellikle gençlerin Satanizm ve benzeri inançlara kaymasına sebep olduğu da unutulmamalıdır.¹⁹

Her ne kadar bilgisayarların çok yüksek oranda eğitsel amaçla kullanılması mümkün olsa da bu güçten nasıl yararlanılabileceği konusunda henüz birliktelik sağlanmış değildir.²⁰ Bununla birlikte öğretim süreçlerinde bilgisayarlardan yararlanma biçimlerinden en yaygın olanı bilgisayar destekli öğretimdir. Bu öğretimde bilgisayar, bir öğretim aracı ve öğrenmenin meydana geldiği bir ortam olarak kullanılmaktadır.

Bilgisayar destekli öğretim “bilgisayarın ders içeriklerini doğrudan sunma, başka yöntemlerle öğrenilenleri tekrar etme, problem çözme, alıştırmalar yapma ve benzeri etkinliklerde araç olarak kullanılmasını esas alan eğitim teknolojisi öğretme-öğrenme sistemi” olarak tanımlanmaktadır.²¹

Bilgisayarlı öğretim, bilgisayarın sistem içine programlanan dersler yoluyla öğrencilere bir konu ya da bir kavramı öğretmek ya da önceden kazandırılan davranışları pekiştirmek amacıyla kullanılmasıdır.

¹⁶ Hızal, 50.

¹⁷ Mehmet İPCİOĞLU, *Bilgisayar Destekli Tarih Eğitimi*, Ankara, 5.

¹⁸ Namlu, 3.

¹⁹ Bu hususta örnek olarak bkz. M.Ali BÜYÜKKARA, “ İşlevsel Kelam İçin Vazgeçilmez Bir Kaynak ve Araç Olarak İnternet”, *İlahiyat Fakülteleri Kelam Ana Bilim Eğitim-Öğretim Koordinasyon Toplantısı IV*, İzmir 2000, 211.

²⁰ Taşcı 70.

²¹ Namlu, 3.

Arayışlar

Bir başka deyişle bilgisayar destekli öğretim, öğrenilmesi söz konusu olan muhtevanın bir kısmının veya tamamının bilgisayarlar vasıtasıyla öğrenciye sunulmasını esas almaktadır.²²

Bilgisayar destekli öğretimde bilgisayar, öğretim sürecine seçenek olarak değil; sistemin tamamlayıcısı, sistemi güçlendirici bir öğe olarak girmektedir. Bu tür kullanımda bilgisayar, öğretim sisteminde kitap, arkadaş, öğretmen gibi diğer öğelerle bütünleşerek, onların yapmak zorunda olduğu bir çok görevi üstlenerek destek olmaktadır.²³

Bilgisayar destekli öğretimin faydalarını şu şekilde sıralamak mümkündür.

1) Bilgisayar destekli öğretimde öğrencilerin sürekli etkin olmasını sağlar. Geleneksel yöntemlerle normal sınıf öğretiminde yürütülen öğretme-öğrenme etkinliklerinde öğrencileri etkin kılmak oldukça zor olmasına rağmen bilgisayarlı ortamlarda her öğrenci, öğrenim süreci içinde her an etkin olmaktadır. Böylece öğrencilerin düşünme yetenekleri gelişmekte ve başarı düzeyleri artmaktadır.²⁴

2) Bilgisayar destekli öğretimde pekiştirici rol oynayan soru-cevap metodu, verimli olarak kullanılabilir. Her öğrenci öğrendiği konu ile ilgili sorularına cevap almak ister. Normal sınıf ortamında bunu gerçekleştirmek zordur. Halbuki öğrenci bilgisayar destekli öğretimde bilgisayarla iletişim kurarak sorulara hemen cevap alabilmektedir.

3) Bilgisayar destekli öğretimde kişiden kişiye değişen bu nedenle eğitimin kalitesini de etkileyen öğretim yöntemlerindeki farklılıklar en az düzeye indirilmektedir.

4) Bu sistemde çizimler, resimler, şekiller, haritalar sırası geldikçe sunulmaktadır. Ekrandaki bu görüntülerde renk ve ses faktöründen faydalanılmakta, böylece öğrencilerin dersi takip ederken hayal kurup başka şey düşünmeleri engellenmektedir.²⁵

5) Bilgisayar destekli öğretimde iyi hazırlanmış sorularla öğrencinin konuları öğrenip öğrenmediği takip edilebilir. Bu çerçevede yanlış cevapların

²² Hızal, 45

²³ Namlu, 3.

²⁴ Gülriz İMER, *Eğitim Fakültelerinde Öğretmen Adaylarının Bilgisayara ve Bilgisayarı Eğitimde Kullanmaya Yönelik Nitelikleri*, Eskişehir 2000, 12.

²⁵ Namlu, 8.

doğrularına daha kısa sürede ve daha hızlı ulaşma imkanı sağlanarak yanlış bilgi yerini doğru bilgiye bırakmış olur.²⁶

6) Bilgisayar destekli öğretimde öğrencinin başarısının ölçülmesinde daha objektif davranılmaktadır. Bununla birlikte öğrenci sınav sonucunu anında öğrenme imkanına da kavuşur.²⁷

7) Bilgisayar teknolojisi ile ders materyalleri daha önceden yapılandırılarak daha hızlı ve daha ucuza üretilmektedir. Günümüzde daha ucuza üretilen, taşınabilir, daha az uzmanlık gerektiren bilgisayar sistemleriyle hedeflenen amaca en az harcama ve çabayla ulaşmak mümkündür.²⁸

Daha net ifade etmek gerekirse bilgisayarlı öğretim, klasik eğitimin saplandığı sıkıcı ezberci yönteminden kurtararak ses, renk, film gibi unsurların etkileşimiyle daha canlı ve eğlenceli bir öğrenme ortamına çekerek, öğrencinin tekrar yoluyla aynı konuyu pekiştirmesini sağlayarak kalabalık ortamlarda öğretmenin anlattığı konuyu kaçıran öğrencinin konuyu kendi başına çalışmasına fırsat vermektedir. Sınıflarda öğrencinin algılama düzeyi hesaba katılmadan yapılan genel öğrenme standartlarını öğrencinin zeka ve psikolojik durumuna göre bireyselleştiren bilgisayarlar her öğrencinin kapasitesine göre bir zamanlama imkanı sunmaktadır.²⁹

Bilgisayar destekli öğretimde bilgisayarlar iki amaçla kullanılmaktadır. Bunlardan birincisi bilgisayar yardımıyla ders metinlerinin, konu ile ilgili her türlü görüntülü ve sesli materyallerin hazırlanması; ikincisi ise hazırlanan materyallerle dersin tamamının veya bir kısmının sunumudur.

Bilgisayarlı öğretimde bilgisayarın kullanılmasının birinci basamağını derste kullanılacak malzemenin hazırlanmasındaki devreye sokulması oluşturmaktadır. Özellikle teknolojisi ile beraber gelişen internet ağı sayesinde daha fazla bilgiye daha kolay ulaşılabilme imkanı sağlanmıştır. İnternet sayfalarındaki çeşitli dinlerle ilgili yüzlerce ansiklopedi maddesi ve makalelerin yanı sıra ilgili sayfalarda görünen filmler, animasyonlar da Dinler Tarihi bilim dalına zenginlik katmaktadır. Gündeme oturan yeni dini

²⁶ Tony BATES, "The Growth of Technology in Distance Education" , *The Roll of Tecnology in Distance Education* , 6.

²⁷ Zvi FRIEDMEN, "Computers in Acedemic Administrations" , *The Roll of Tecnology in Distance Education*, 159.

²⁸ A. Nurhan ŞAKAR, *Anadolu Üniversitesi Uzaktan Eğitimde Bilgi Sisitemi*, Eskişehir 1997, 76.

²⁹ İpcioğlu,5

inançların tanınmasında da internetin önemi büyüktür. Mesela Ülkemizin gündemine intihar ve cinayetlerle ülke gündemine oturan satanistler hakkındaki bilgilerin hızlı bir şekilde elde edilmesi ve bu grupların tanınabilmesi ancak internet sayesinde mümkün olabilmıştır.

Bununla birlikte ateist organizasyonlar, çeşitli dini organizasyonlar internette yoğun bir şekilde faaliyet göstermektedirler. Yine “free thinkers”, “internet fields” gibi isimlerle kendini isimlendiren değişik inanç esaslı oluşumların sayfaları da internette yer almaktadır.³⁰

Son günlerde İngiltere’de yaygınlaşan ve hükümet nezdinde din olarak tanınma hakkını elde eden Jedi dini akımı ile ilgili bilgilerde internet sayesinde mümkün olmaktadır. Yalnız bu ve benzeri organizasyonların internet üzerinden yoğun olarak faaliyette bulunmaları daha çok yeni mühtediler kazanmaya yöneliktir.³¹ Ayrıca Hıristiyanlık, Budizm gibi geleneksel dinlerin misyon amacıyla yüzlerce sayfalarının olduğu görülmektedir.

Diğer taraftan reenkarnasyon gibi dini ve felsefi boyutu olan inanç ve kavramlarla ilgili olarak internette yüzlerce sayfa vardır.³²

Ayrıca çeşitli dinlere ait gerek misyon amacıyla gerekse sanat nedeniyle yapılan film CDleri ve belgesel CDlerinden ders için gerekli olan bilgiler ve görüntüler de kullanılabilir.

Bilgisayar destekli öğretimde bilgisayarın kullanılmasının ikinci basamağını bilgisayarın bilgi aktarıcı, bir ders sunu aracı olarak kullanılması oluşturmaktadır.³³

Eğitimde bilginin üretilmesi kadar onun iyi bir evsafa sunumu karşındaki kişiye uygun ortamda önemlidir. Bu imkanı sağlayan ara-gereçlerin başında şüphesiz bilgisayarlar gelmektedir.

Bilgisayarın ders sunumu aracı olarak kullanımı, ancak programlı öğretim yöntemine göre hazırlanan muhtevanın sunumunda mümkündür.³⁴

³⁰ M.Ali BÜYÜKKARA, “ İşlevsel Kelam İçin Vazgeçilmez Bir Kaynak ve Araç Olarak İnternet”, *İlahiyat Fakülteleri Kelam Ana Bilim Eğitim-Öğretim Koordinasyon Toplantısı IV*, İzmir 2000, 211.

³¹ Büyükkara, 213.

³² Büyükkara, 215.

³³ Namlu, 4

³⁴ Hızal, 49.

Bu tür öğretim programları, öğretici ve yönlendirici programlar olup, öğrenciye yeni ve tanımadığı bilgiler sunar sonra konuyla ilgili sorular sorar. Verilen cevaplara göre bilgisayar, öğrencinin ya yeni konuya geçmesini ya da eski bilgileri tekrar etmesi doğrultusunda yönlendirir.³⁵ Ayrıca, programlı öğretimde öğrenciye bilgi sunma, soru sorma, cevabı karşılaştırma, dereceli ilerleme, öğrenme hatalarını belirleme, istenildiğini tekrar etme imkanları da sağlanır.³⁶

Belirli konu ya da kavramı öğretmeye yönelik olarak hazırlanan ders programları bilgisayar destekli öğretimde en çok kullanılan yazılım türüdür.

Özel ders yazılımlarının kendine has özellikleri vardır. Aşağıda belirtilen bu özelliklere bilgisayar destekli öğretimde kullanılacak ders programı hazırlanırken dikkat edilmelidir.

Hazırlanan programda Giriş Bölümü'nün öğrencinin dikkatini çeken, derse karşı ilgi uyandıran ve dersin içeriği hakkında bilgi veren bir ekran görüntüsü ile başlaması, bununla birlikte programın ilgi çekici olması bu özelliklerdendir. Bu nedenle bilgisayar destekli öğretim derslerinde öğrencilerin dikkatleri genelde ilginç grafik ve animasyon kullanmakla mümkündür. Ayrıca müzik, sözlü veya yazılı mesajlar kullanılarak da öğrencilerde ilgi ve merak uyandırılır.³⁷

Bir ders yazılımının kalitesini etkileyen önemli faktörlerden biri de öğrencilerle etkileşimde bulunmadan önce sunulan bilgi miktarıdır. Öğrencilerin bilgi ile etkileşim miktarını artırmak için, sunulan bilgiler yeterince kısa olmalıdır. Önemli olan metnin öğrencilerin dikkatini dağıtacak uzunlukta olmamasıdır.

Metin yerleştirilirken de dikkat edilmesi gereken hususlar vardır.

Bunlar:

Bir paragraf, başladığı ekranda bitmelidir. Uygun olan bilgi sunma genişliği bir iki ekranı geçmemesidir. Satır aralıkları metni okuyacak netlikte olmalıdır. Uygun renkler kullanılmalıdır. Konu başlıkları ekranın başında yer almalıdır. Resim ve haritaların bulunduğu kelimeler farklı renkle

³⁵ Namlu, 4

³⁶ Hızal 50.

³⁷ Halil İbrahim YALIN, *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*, Ankara 1999, 129.

arayışlar

belirlenmelidir. Önemli unsurlara dikkat çekmek için farklı renkler kullanılmalıdır.³⁸

Bilgisayar destekli Dinler Tarihi Öğretiminde kullanılacak olan yazılım programları hazırlanırken de yukarıda belirtilen hususlara dikkat edilmesi gerekmektedir.

Bütün bunlarla birlikte Dinler Tarihi konuları ile ilgili özel programlar hazırlanırken dersin ve konunun yakın ve uzak amaçları göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca “eğitimde bütünlük ilkesi” göz önünde bulundurulmalıdır. Bu çerçevede bir bölümden diğer bölüme mantıklı ve anlamlı bir sıra takip edilmelidir. Böylece öğrencide kalıcı bilgi sağlanmalıdır.

Konulara erişim belli başlıklar altında toplanmış mönüler yardımıyla gerçekleştirilmelidir. Bu sayede bilgilere kolayca ulaşma imkanı sağlanmalıdır.

Dinler Tarihi ile ilgili özel program hazırlanırken dikkat edilmesi gereken bir diğer husus programın otomatik başlaması ve kolayca kullanılabilmesidir. Böylece programı kullanabilmek için iletişim sistemini anlamak ya da zorunluluğu ortadan kalkmaktadır. Bununla beraber öğrenci bilgisayar destekli programı izlemeye başladıktan sonra o programa hapis olmuş hissine kapılmamalıdır. Bu nedenle yardım, geriye dönüş, çıkış vb. seçeneklerle öğrencilere açıklamalar yapan bölümlerle program zenginleştirilmeli ve öğrenci rahatlatılmalıdır.

Özel programda öğrencinin ve programı takip eden kimsenin Dinler Tarihi ile ilgili olarak sunulan bilgilerden daha fazlasına ulaşabilmesini kolaylaştıracak temel kaynaklar, baş vuru kaynakları ve ilgili kavram-kelimeleri izah edecek sözlük bölümü hazırlanmalıdır.

Program hedef kitleyi ses, renk, hareket unsurları ile etkileyecek tarzda estetik açıdan da özen gösterilerek hazırlanmalıdır.

Program çerçesinde kullanılan metnin anlaşılır bir yapıda olmasına dikkat edilmelidir. Uzun , muğlak, girift cümlelerden çok yalın sade bir üslubun kullanılmasına dikkat edilmelidir.

Program hazırlanırken “etkin ekran kullanma” ilkesi göz önünde bulundurulmalı böylece ekran kullanıcının gerekli bilgiye nerede ulaşacağını bilmesine imkan verecek şekilde tasarlanmalıdır.

³⁸ Yalın,130,132.

Programın ihtiva ettiği konular doğru, tutarlı, güncel ve çağdaş bilgileri içermelidir. Bununla beraber konu ile ilgili bilgiler tam olarak ve yansız bir şekilde verilmelidir.³⁹

Bilgisayar destekli öğretim şayet sınıf ortamında düşünülüyorsa veya kişisel öğretim düşünülüyorsa, ele alınan konu ile ilgili olarak hazırlanan bilgiler internet ağı devreye sokulmadan sunumu yapılacaksa programların CD ortamına aktarılması daha uygundur. Çünkü CDlerin hem kullanım kolaylığı vardır hem de maliyeti düşüktür.

Sonuç olarak diyoruz ki: Dinler Tarihi Dersinin daha fonksiyonel hale gelmesi için bilgisayarlar devreye sokulmalı; materyaller bilgisayarlarla geliştirilmeli, öğretimde bilgisayarlar kullanılmalıdır.

³⁹ Program hazırlanırken dikkat edilecek hususlar, Canan ÖZTÜRK 'ün "Bilgisayar Destekli Dil Öğretiminde Yazılım Değerlendirme", başlıklı bildirisinden adapte edilmiştir. (IV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri, II, Eskişehir 1999,52.)